

Віку двадцять першого предтечо,
Я до тебе одного молюсь (с. 69).

Поет просить: „мудрості і прапор правди й честі дай нам не соромлячись носити”, „Мислям нашим дай ясне *поліття*, / А поетам спину, що не *гнесь*. / Дай нам пам'ять на тисячоліття, / Непокору і любов на днесь” (с. 70). Праведні думки мають мати не просто політ, а „*поліття*”. Автор таким неологізмом надає урочистості, піднесеності, величності.

Із захопленням та повагою Д. Павличко говорить про ще одну нескорену дочку Прометея – Лесю Українку, оспівуючи її силу духу: „Збагни її безмежжя духу, / Її життя із трьох проклять – / неволю, гіркоту, недугу – / І хай тебе думки болять. / Хай батоном їх *сполосує* / Жада великої мети... / Із нею стань на *трудогорі* / Свого сяючого дня” (с. 73).

У збірці „Правда кличе” (1958 р.) Д. Павличко стає на захист рідної мови, зневажає і засуджує тих, хто її забуває: „Ти зрікся мови рідної. Ганьба / Тебе зустрине на шляху вузькому... / Впаде на тебе, наче сніг, журба – / Її не понесеш нікому!” (с. 12). Автор стверджує, що тепер ти не маєш „ні роду, ні народу”, але й від чужинця „шани ждатимеш дарма – В твій слід він кине *смій-погорду*”, чим виражає ставлення до людей, які забувають материнське слово, свою батьківщину. Вони заслуговують тільки на насмішки, на зверхнє ставлення.

У своєму наступному вірші „Вони печально говорили...” українців, які, перебуваючи десь за межами України, „нерідними словами хвалили рідних матерів”, які не могли згадати материнських коліскових, автор називає бездушними „*прислужниками*”, „*грошоловами*”, „*орденоносними торгашами*”: „– Навіщо вам своєї мови, / Як ви не маєте душі, / Прислужники та *грошолови*, / Орденосні торгаші!” (с. 40). Композитом *грошолови* автор називає тих, весь смисл життя яких у збагаченні (грошолови ← ті, хто гроші ловить).

Українська ж мова для Д. Павличка – „мамина лагідна мова”, „*дзвонковита*, пісенна мова, *прадідна*, своя” (с. 95), яка „лунає *солов'їно*” (с. 142).

Дивитися на радощі обнови,
Та материнської не чути мови –
Ото була б *загибель-смерть* моя (с. 142).

Як бачимо, Д. Павличко нерідко утворює нові слова, нові образи, навантажуючи їх необхідним у даному контексті смислом, певним емоційно-експресивним зарядом. Зазвичай, авторські неологізми Д. Павличка – поліфункціональні. Вони збагачують образну систему поетичного мовлення письменника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вокальчук Г. Авторський неологізм в українській поезії ХХ ст. (лексикографічний аспект). – Рівне: Науково-видавничий центр „Перспектива”, 2004. – 524 с.
2. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. – К.: Либідь, 2001. – 224 с.
3. Павличко Д. В. Правда кличе: Поезії. – К.: Веселка, 1995. – 318 с.
4. Словник символів культури України / За заг. редакцією В. П. Коцура, О. І. Потапенка, М. К. Дмитренка. – К.: Міленіум, 2002. – 260 с.
5. Сологуб Н. М. Мовний портрет Яра Славутича. – К.: Дніпро; Вінні-пег: Українська Вільна Академія Наук, 1999. – 152 с.
6. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації). – К.: Пугач, 2005. – 388 с.

Стефанія ЛІСНЯК

ЛЕКСИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ АНТИТЕЗИ В ПОЕЗІЇ ДМИТРА ПАВЛИЧКА

У статті розглядаються антоніми як лексичні засоби вираження антитези в поезії Дмитра Павличка. Ці мовні засоби охарактеризовані за граматичними особливостями, семантикою, місцем у структурі речення, а також експресивно-стилістичними та зображальними функціями. Значна увага приділена включенню антонімів у текст у поезіях автора та аналізу різних видів антитез.

Ключові слова: антитеза, антоніми, антонімічна пара, контекстуальні антоніми, антонімічний паралелізм.

The article deals with antonyms as lexical means of expressing the antithesis in poetry Dmytro Pavlychko. This

language means characterized by grammatical features, semantics, place in the sentence structure and stylistic-expressive and figurative functions. Considerable attention is paid to the inclusion of antonyms in the text in poetry and the author analyzes different types of antithesis.

Keywords: antithesis, antonyms, antonymous couple contextual antonyms, antonymous parallelism.

В статті розглядаються антоніми як лексическі засоби вираження антитези в поезії Дмитра Павличка. Ці мовні засоби охарактеризовані за граматическими особливостями, семантикою, місцем в структурі речення, а також експресивно-стилістическими і образотвірними функціями. Значительное внимание уделено включению антонимов в текст в стихах автора и анализу различных видов антитез.

Ключевые слова: антитеза, антонимы, антонимические пара, контекстуальные антонимы, антонимический параллелизм.

Дмитро Павличко як людина великого обдарування утвердив себе в поезії, публіцистиці, літературній критиці, сценаристиці, політиці. Та попри все він завжди був і залишається насамперед поетом. Багатогранна змістом, різноманітна, вишукана формою, динамічна, новаторська поезія Дмитра Павличка ось уже півстоліття впливає на українське суспільство [4, с. 110].

Творчості Дмитра Павличка присвятили свої дослідження письменники, літературознавці, критики Ю. Бурляй, М.Ільницький, Р.Лубківський, Н. Гришаєнко, І. Дзюба, І. Равлів, Т. Савчин, Б. Тихолоз та інші. Питання мови творів автора розглядалися у статтях Л. Пустовіт.

Предметом нашого дослідження є антитеза як стилістичний засіб та лексичні засоби її вираження в ліриці поета.

У творчості Павличка, за словами Богдана Тихолоза, надто міцно сплетені чарівна сила любові й гнівна ненависть до зла й неправди. Два кольори почуттів – любові й ненависті – конкретизуються у двох пластах лексики з емоційним супротивним зарядом. З одного боку, *правда, добро, любов, гордість, честь, життя*, з іншого – *брехня, чорна зрада, злоба, покірність, підлота, смерть* [13, с.66].

У ліриці поета, який полюбляє стикати протилежні начала, улюбленим художнім засобом, а водночас і світоглядним принципом є антитеза. Саме антитеза визначає суспільну позицію Дмитра Павличка, його поетичний темперамент, властиве йому контрастне бачення світу [2, с.5].

Антитеза – це “стилістична фігура, побудована на підкресленому протиставленні протилежних явищ, понять, думок, почуттів, образів для підсилення виразності” [11, с.46]. Основне призначення антитези полягає, з одного боку, в тому, щоб яскраво протиставити різні за своїми якостями та властивостями сутності або протилежні прояви однієї й тієї ж сутності, а з другого, – щоб уточнити їх принципову різницю, зробивши їх семантичним фокусом фрази. Наприклад:

Вождів багато – рядових нема [9, с. 90].

Лексичним засобом вираження антитези є антоніми. В основі антитези лежить антонімічна пара. Поняття-антитези виражають морально-політичні принципи поета і їх різке протиставлення дає можливість авторові створити надзвичайно виразний, об’ємний образ. Наприклад:

І руки подадуть собі *титани*,

А *гноми* в темні нори відійдуть [9, с.135].

Антоніми у віршах поета представлені різними частинами мови. Найчастіше вживаються іменники (*любов – ненависть, день – ніч, плач – сміх, щастя – горе, ворог – друг, правда – брехня, горе – щастя, ненависть – любов, світло – птьма, радість – журба, вечори – світанки, будень – свято* тощо) та прикметники (*дорослі – малі, тверда – м’яка, чорний – білий, весняні – осінні, повільно – швидко*), дієслова (*любити – ненавидіти, радіти – сумувати, проклинати – прославляти, жити – вмерти, умерти – воскреснути, принизити – возвеличити*) рідше прислівники (*багато – мало, назад – вперед, вгорі – внизу, на день – на віки, ополудні – вночі*) та займенники (*я – ти, ми – я*). Антонімам у поезії автора здебільшого властива повна граматична співвідносність. Це слова, що належать до тієї ж самої частини мови, мають ті ж граматичні показники (рід, число, відмінок, час, особу, спосіб), наприклад:

Той смерть свою навіки поборов,

Хто на її *ненависть* мав *любов* [11, с.68].

Така паралельність у вживанні антонімів-іменників тільки підсилює протиставлення.

Дмитро Павличко при побудові своїх антитез використовує також антонімічні пари, у яких граматичні характеристики не збігаються, і це сприяє увиразненню висловлювання, наприклад:

Рабою ворога не буде Україна,

На всі віки вона сама собі *владар!* [11, с.132].

Тут ми спостерігаємо різну родову належність слів антонімічної пари, що відносяться до одного й того слова “Україна”. Використання автором форми чоловічого роду робить, на нашу думку, протиставлення різкішим.

Подобиємо у творчості автора антоніми, у яких не збігаються і лексико-граматичні характеристики, тобто члени антонімічної пари належать до різних частин мови, наприклад: *моя – чужа, тимчасовий – вічність, смерть – життя, темно – світла, сліпі – прозріли, рівня – мов змія, облудна*

старість – облуда молода, сліпці – зрячі, живий – мрець, граніт – м'яка печаль та ін.:

Путь моя – рівная,
А твоя – мов змія! [9, с.15].

Серед антонімічних пар, зафіксованих нами у поезії Павличка, значну частину становлять повні антоніми, найпоширенішими з яких є фольклорні антонімічні пари медитативного характеру, що створюють традиційні контрастні образи: *правда – брехня, добро (добрий) – зло (злий), щастя – горе, життя (живий, жити) – смерть (мертвий, померти, помирати), розумний – дурний, любов – ненависть* і т. п. :

Я тільки раз, єдиний раз *любив*,
А скільки я *ненавидів* – не знаю,
Ненавистю душі не погубив,
Любов мене замучила до краю [10, с.130].

Вживає поет і прагматичні антоніми, тобто слова, антонімічність яких заснована не на семантиці, а на регулярному протиставленні їх у мовленні [12, с.135]: *небо – земля, тіло – душа, дух – плоть, свій – чужий, померти – воскреснути, перші – останні, людина – Бог, дорослі – малі, бог – диявол, розум – серце* і т.п.

Із *землі* на *небо* веде твоя дорога
Та сама, що з *неба* на *землю* привела [7, с.19].

Не менш поширені у поезії автора і неповні антоніми, або квазіантоніми. У цьому випадку слово протиставляється не своєму прямому антиподові, а його синонімові, що відрізняється від нього відтінком значення, сферою вживання, експресивно-стилістичними властивостями [6, с. 255] , наприклад: *сміх – ридання, веселі – журні, радісна – скорбна, щастя – лихо, тонкий – грубезний, праця – неробство, правда – лжа* тощо.

У дитячому серці жила Україна –
Материнські *веселі і журні* пісні...[9, с.11].

Слова *веселі – журні* не становлять прямих антонімів, вони входять до двох паралельних антонімічних пар *веселі – сумні, радісні – журливі* [5, с.128], але, поставлені поряд в реченні, допомагають досягти різко контрастного забарвлення.

До неповних антонімів, на нашу думку, належать антонімічні пари, один з членів якої є нейтральною лексемою, а другий – індивідуально-авторським неологізмом або словом з відтінком пестливості, наприклад, *темні – світляні, низенький – високий*:

Моє життя – то не порожні соти,
Там є гіркий полин розчарувань,
Низини *темні й світляні* висоти [11, с.146].

Однакові або дуже близькі антонімічні відношення можуть виражатися в поезії Дмитра Павличка за допомогою різних формальних засобів. У цьому випадку утворюються антоніми-варіанти, наприклад: *правда – брехня, неправда, кривда, лжа, олжа; друг – ворог, недруг; ворог – друг, побратим; багатий, багач, багатий – бідний, убогий, бідак, злидарюга; щастя – горе, біда, лихо; сміятись – плакати, ридати; вмирати – жити, воскреснути; живі – мертві, мерці; життя – смерть, безсмертя*. Для поезії Дмитра Павличка характерне уживання синонімічно-антонімічних блоків з метою створення концептуальної напруги чи розрядки. Цікавою в цьому плані є “Притча про вдячність”, де автор використовує антонімічну пару *убогий – багатий* і синоніми до них: з одного боку, *убогий, злидар, бідак, злидарюга*, з іншого – *багач, багатий, багач, багатий*:

Подарував *убоному багач* з любові до похвальства постоли...

Подякував *багатому злидар*, бо добрі постоли дістав задар. Повихваляв багатого *бідак*, але *багач* хотів щодня подяк.

Аж раз у церкві на мольбі святій нахрапав *злидарюгу багатий*

[10, с.366].

Антитеза може будуватися і на контекстуальних, або індивідуально-авторських антонімах, тобто словах, що стають антонімами лише в певній мовленнєвій ситуації, в певному контексті [1, с.17], наприклад:

І знову я в руках того свавілля,
Що звершує *колиска і труна* [8, с.78].

Тут слова “*колиска*” – “*труна*” є контекстуальними антонімами, бо виступають символами життя і смерті. Коли народжується дитина, її кладуть у колиску, а труна є останнім притулком людини. Ужиті в метафоричному значенні, антоніми “*колиска*” – “*труна*” служать для експресивного увиразнення думки. Варто зауважити, що ця пара контекстуальних антонімів із синонімічною заміною *колиска – домовина* є улюбленою для Дмитра Павличка і не раз вживається в його поезії.

У поезії Дмитра Павличка контекстуальні антоніми використані дуже широко, наприклад: *похорон – весілля, сльози – пісня, коріння слова – мислі верховіть, море – багно, горіти – тліти, темрява*

– сонце, втратити – стріти, червоний – чорний, любов – журба:

Два кольори мої, два кольори –

Червоне – то любов, а чорне – то журба. [8, с.142].

За допомогою пари контекстуальних антонімів *етрусок – гуска* поет протиставляє високу духовність однієї людини і міщанську обмеженість іншої:

Одна душею вдивлена в *етруска*,

А в другій в умі – печена *гуска*! [11, с.399].

Таке ж протиставлення високої духовності і заземленості буття маємо в парі контекстуальних антонімів “*небесні ноти*” (*пісня солов’я*) – “*млинци і деруни*”:

Чому це так: один в небесні ноти

Заслуханий – з колиски до труни,

А інший *пісню солов’я* змолоти

Хотів би на *млинци і деруни*?! [9, с.304].

Контекстуальні антоніми часто несподівані, у переважній більшості випадків ужиті в метафоричному значенні, вони надають поетичному тексту яскравої експресивності й образності. Наприклад, контекстуальними антонімами виступають словосполучення *здох тиран – стоїть тюрма* у вірші “Коли помер кривавий Торквемада”:

А люди, слухаючи їх, *ридали*...

Не *посміхались* навіть крадькома;

Напевно, дуже добре пам’ятали,

Що *здох тиран*, але *стоїть тюрма*! [8, с.45].

У цьому протиставленні виражений протест не тільки проти конкретного деспота, а художнє заперечення тоталітаризму взагалі.

Для поетичного стилю Павличка характерне вживання антонімів з антонімічними епітетами, що підкреслює протиставлення (*боляці, німі старці – невтомні, ясні юнаки, темні манівці – між зорями стежки, висока гідність – низька покора, низини темні – світляні висоти* тощо).

Важливим способом уключення антонімів у текст у поезіях Д.Павличка є антонімічний паралелізм – “тотожне чи подібне розташування мовних елементів, однакове розташування подібних членів речення в двох чи більше сусідніх реченнях, у межах віршованої строфи, які створюють поетичну фігуру” [1, с.178].

Візьмімо такий приклад:

Ти була *моєю* – ти *чужою* стала,

Ти була *зорею* – ти з *небес* упала.

Як упала в море, *чисте і прозоре*, –

Плавай собі, зоре, перебуду горе.

Як упала в *темне багновище бруду*, –

Горе це, напевне, я не перебуду! [10, 137].

З тексту видно, як одна антонімічна пара *моєю – чужою* підкреслюється другою *зорею – з небес упала* симетричною парою. Такий антонімічний паралелізм підсилює протиставлення, увиразнює суперечність. Тут як контекстуальні антоніми протиставляються також словосполучення “*море чисте і прозоре*” і “*темне багновище бруду*” як символи чистоти, невинності, з одного боку, і бруду, розпусти, з іншого.

За структурою антитеза буває проста й складна [12, с.69]. Проста антитеза пов’язана з використанням антонімічної пари у межах одного речення – простого чи складного, наприклад:

Я *смерті* не боюсь, але люблю *життя* [7, с. 27].

За своїм характером антитеза може бути нерозгорнутою і розгорнутою. На думку Л.О.Новикова, перша – це просте протиставлення пари або декількох пар антонімів; у другій – антонімічні слова отримують додаткові визначення, їх зміст, характеристика розкриваються, розгортаються семантично за допомогою інших слів (у тому числі антонімів) [6, с. 249].

Прикладом нерозгорнутої антитези є уривки:

За *мить* упасти може світ,

Який творився *сотні літ* [11, с.414].

Мовчати вмів *ніч*. Вона *німа*.

А *день* *говорить* мовами всіма [11, с.401].

У першому протиставляється антонімічна пара *мить – сотні літ*, яка не потребує допомоги інших слів для розкриття змісту протиставлення, у другому маємо просте протиставлення двох окремих пар антонімів *ніч – день, німа – говорить*, при якому кожна із опозицій семантично не пов’язана з другою. Вони незалежно одна від однієї виконують свою роль у тексті.

На відміну від нерозгорнутої розгорнута антитеза включає в себе дві і більше взаємопов’язані антонімічні опозиції, наприклад:

Не шукай ніколи середини,
Друзям вір, а ворогів пали![10, с.90].

Тут зміст антонімічної пари *друзям – ворогів* розкривається за допомогою іншої антонімічної пари *вір – пали*. А в уривку

Чому добро таке повільне,
а зло швидке, мов динаміт? [11, с.414],–

антоніми *добро - зло* отримують додаткову характеристику через протиставлення антонімічних слів *таке повільне – швидке, мов динаміт*. Така "підтримка" підкреслює контраст антитези.

Зустрічаємо у Дмитра Павличка і структурно складну антитезу, у якій протиставляються не окремі слова, що утворюють антонімічні пари, а цілий ряд відповідно протилежних слів, які складають одне ціле і відповідають одному образу:

Люблю я бистрину життя, прозору, поривну, глибоку,
І не ховаюся в затоку, де шумовиння і сміття.
На бистрині нелегко плавати, бо хвиля зносить, хвиля рве.
Хто нидіє, а не живе, нехай шукає тиху заводь! [10, с.155].

Тут контекстуальні антоніми "*бистрина життя*" – "*тиха заводь*" допомагають протиставити дві протилежні позиції у житті і сприяють створенню яскравих свіжих образів. Протиставлення змісту позначається тут не одним окремим, а двома залежними словами. Відбувається ніби уточнення поняття *бистрина – заводь* двома антонімічними парами *прозора, поривна, глибока – де шумовиння і сміття, нидіє – живе*. Складна антитеза підсилює експресію тексту, допомагає розкрити суперечливу сутність явища.

Знаходимо антитезу і в сонеті "Дерева", де поет протиставляє "*ненависну дерев покірність*" і "*вперту гордість деревини*". Контрасту надає віршу зіставлення понять: "*висока гідність*" і "*низька покора*".

У багатьох віршах антоніми виступають як важливий композиційний прийом, за допомогою якого протиставляються окремі уривки, строфи і цілі розгорнуті фрагменти [5,с.137]. Так, відзначається своєю надзвичайною контрастністю композиція твору "Вже брату брат стає на горло", Нам шепочуть карпатські ялини", "Два кольори".

Складною розгорнутою антитезою є вірш Д. Павличка "Все не те, коли нема любові...". У ньому можна виділити дві частини: перша – відсутність любові, а друга, коли любов окрилює душу. При цьому одні і ті ж поняття сприймаються діаметрально протилежно, і, що цікаво, самі поняття стають антиподами:

Все не те, коли нема любові.   Ось – любов! Дими – дихання липи,
Почуття й слова – тріски дубові,   Почування й слово – смолоскипи,
Дні – болячі, немічні старці,   Дні – невтомні, ясні юнаки,
Магістралі – темні манівці,   Манівці – між зорями стежки,
Яблуневий цвіт – зола летюча,   Попіл – крила золотої птиці,
Небеса – асфальтна сіра туча...   Хмара – поле стиглої пшениці...

[11, с. 24].

Як бачимо, коли нема любові, все постає сірим, понурим, непривабливим, а коли з'являється любов, все змінюється, заграє всіма барвами, людина відчуває радість і повноту життя.

Антитеза – улюблений стилістичний прийом Дмитра Павличка, з допомогою якого автор передавав суперечності зображуваних подій, боротьбу протилежностей.

Антитеза у поезії автора побудована як на загальномовних, так і на контекстуальних антонімах, що сприяє свіжості і яскравості художніх образів. Різке протиставлення понять дає можливість авторові створити надзвичайно виразний, об'ємний образ. Часом антитеза являє собою цілий твір, як наприклад "Два кольори", "Суть", "Все не те, коли нема любові", "Чом це так?". Накопичення антонімів у тексті вірша підсилює контрастність, надає емоційності висловлюванню. Наше дослідження показало, що основна стилістична функція антонімів – бути лексичним засобом вираження антитези – у поетичному мовленні Дмитра Павличка значно переважає над іншими.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. – К.:Вища школа, 1985. – 360с
2. Дзюба І. Подвижник// Павличко Дмитро. Правда кличе. – К.: Веселка, 1995. – 318с.
3. Лисиченко Л.А. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура слова. – Харків: Вища школа. – 1977. – 115с.
4. Лубківський Р. Посвітач добра і любові // Дзвін. – 2004. – №9. – С.110-126.
5. Мельничайко В.Я. Лексичні засоби протиставлення в поезії Лесі Українки // Теорія і практика лінгвістичного аналізу художнього тексту. – Тернопіль: Лілея, 1997. – С.125-138.
6. Новиков Л.А. Антонимия в русском языке. – М.,1973. – 290 с.
7. Павличко Д.В. Пам'ять. – Львів, 2005. – 153с.

8. Павличко Дмитро. Поклик. – Дрогобич, 2009. – 176с.
9. Павличко Дмитро. Правда кличе. – К.: Веселка, 1995. – 318с.
10. Павличко Д.В. Твори: В 3 т. – К.: Дніпро, 1989. – Т.1: Поезії. – 501с.
11. Павличко Д.В. Твори: В 3 т. – К.: Дніпро, 1989. – Т.2: Поезії. – 542с.
12. Сучасна українська літературна мова. Стилїстика (за заг. ред. І.К.Білодіда). – К.: Наукова думка, 1973. – С.103-107.
13. Тихолоз Богдан. Майстер різьбленого стилоса, або два кольори опришкової душі //Дивослово. – 2004. – №9. – С.65-69.

Галина ВИШНЕВСЬКА

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕМОНІЧНОГО У ПОЕТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ ДМИТРА ПАВЛИЧКА

Статтю присвячено аналізу хтонічного у поетичній творчості Дмитра Павличка. Виявлено основні смисли, що визначають його семантику у мовно-концептуальній картині світу письменника. Робота виконана в аспекті когнітивної лінгвістики.

Ключові слова: концепт, концептосфера, хтонічне, картина світу.

This article is devoted to the analysis of khtonic in poetic Dmytro Pavlychko creative works. The main meanings are discovered. They determine it's semantic in writer's linguistic-conceptual picture of the world. This work is done according to the aspect of cognitive linguistic.

Key words: concept, conceptsphere, khtonic, picture of the world.

Статья посвящена анализу хтонического в поэтическом творчестве Дмитрия Павлычко. Определены основные смыслы, что определяют его семантику в языково-концептуальной картине мира писателя. Работа выполнена в аспекте когнитивной лингвистики.

Ключевые слова: концепт, концептосфера, хтоническое, картина мира.

Поява у 50-х роках ХХ ст. творів Д. Павличка викликала найрізноманітніші оцінки і характеристики, які часто не узгоджувалися між собою. Його талант у літературі став подією. Сам автор прожив важке життя, повне суперечностей та контрастів, переслідувань, доносів, ув'язнення, але і яскравих визнань. Погоджуємося із критиком А. Шевченком: "Можна приймати поезію Павличка цілком, беззастережно, а можна погоджуватися з його думками, висловленими в трьох книгах літературно-критичних статей, есе, виступів, а якісь із них заперечувати, але не можна не захоплюватися цією яскравою особистістю, цим невтомним будівничим нашого духовного життя, цим полум'яним громадянином рідної землі" [9, с. 245].

Вивчення процесів мовного розвитку, зокрема в аспектах вияву експресивних потенцій мови, є актуальною гуманітарною проблемою, тому що в цілому стосується мови як вияву духовної культури народу. Етапи цього розвитку яскраво простежуються у творчості українських письменників, особливо тих, що історично мають право називатися мовними особистостями, розбудовниками мови, а саме до таких авторів належить Д. Павличко – одна з найпомітніших постатей в українській літературі ХХ-ХХІ ст. Справді, українська літературна мова його пера відзначається надзвичайною вишуканістю лексики, граматичних форм, тропіки й риторичних фігур, багатством і несподіваністю асоціацій, емоційно-вольовою напругою, семантичною місткістю тощо. Д. Павличко – дослідник і досліджуваний (Р. Лубківський, А. Малишко, В. Земляк). У його творах гострі соціальні теми та проблеми, присвячені рідній землі, мові, пісні тощо. У них фігурують найрізноманітніші образи, особливе місце серед яких займають сакральні-хтонічні.

Лінгвісти зацікавилися українською демонологією пізніше, ніж етнографи, літературознавці. Предметом їхньої уваги стали передусім походження, мотиви номінації, творення, функціонування демонологічних назв. Однак, незважаючи на давність інтересу до демонології, або сакральні-хтонічної, як її ще називають, вивчення її в контексті сучасного мовно-культурного дискурсу є актуальним.

До аналізу власне сакральної лексики науковці вдаються частіше і менше уваги приділяють дослідженню сакральні-хтонічної, нехтуючи тим, що лише "нечисте разом із чистим визначають релігійну полярність і відіграють у світі сакральному таку ж роль, як поняття добра і зла у світі профанному" [2, с. 52]. У цьому вбачає французький учений Р. Каюа діалектику сакрального, яким, на його думку, породжені добрий дух і злий, Бог і Сатана, священик і чаклун, що можуть однаково